

Feljton

Haški tribunal:
političko tijelo ili
nepristrasni sud (I)



Hag nije dio svjetske, antisrpske zavjere

“Inicijativa naučnika”, koja okuplja 250 učenjaka iz 27 zemalja svijeta, pokušala je odgovoriti na pitanje koliko je Haški tribunal političko tijelo, te da li je nepristrasan i antisrpski

Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju nije dio svjetske, antisrpske zavjere, niti je njegovo djelovanje usmjereno protiv bilo koje države ili etničke skupine, potvrdilo je istraživanje, koje je provela skupina svjetskih eksperata.

Priredile: Džejna
HASANBEGOVIĆ i
Aldijana OMERAGIĆ

Okupljeni oko projekta *Inicijativa naučnika*, oko 250 stručnjaka iz 27 zemalja svijeta istražili su putem 11 različitih projekata dešavanja na prostoru bivše Jugoslavije, od uloge SAD i europske zajednice u raspadu Jugoslavije, do njegovih najstrašnijih posljedica rata, etničkog čišćenja, (ne)zaštićenosti zaštićenih zona, problema Kosova, te, na koncu, pitanja jesu li narodi bivše Jugoslavije sposobni za zajednički život. Među ovima je i istraživanje o Haškom tribunalu koje bi, nastalo kao pokušaj da se razbije mitovi i deministificiraju kontroverze, što je protekle decenije pratilo njegov rad.

Neprijatelj Srba

Ne pretendirajući da ovo istraživanje bude konačan sud o ICTY, nego tek “pokušaj da među znalcima, privrženim naučnicima nego nacionalnoj pripadnosti”, otvore javnu raspravu o njegovom radu i ulozi, članovi *Inicijative* priznali su da su tokom istraživanja prestali tražiti direktne odgovore na postavljena pitanja, vjerujući da je mnogo važnije istražiti korijene tvrdnji koje su Tribunalu pripisale politiziranost.

“Nije ni blizu moguće u ovom trenutku napisati jednu sintetičku verziju istorije ove institucije, kada je jedva počeo zadatak pisanja osnovne istorije”, pojasnila je *Inicijativa*.

Oni su pojasnili da je cilj pisanja izvještaja pokušaj da “premoste jaz, koji razdvaja znanje o tragičnim događajima na Balkanu od privatnih interpretacija, koje su nacionalistički mediji i političari utisnuli u masovnu kulturu”.

“Ovaj izvještaj je ponuđen u ubjeđenju da je najbolji način da se potkopaju ti privatni mitovi, ospore

njihova centralna pitanja, prije nego pokušati odgovoriti na njih. Izbjegavajući Scilu ekstremnog nacionalizma, međutim jednako je važno izbjeći Haribdu implicitnog orijentalizma.”

No, što je, ukratko, pokazalo to istraživanje, zarad kojeg je *Inicijativa* morala posegnuti za istorijatom samog Tribunala, ali i analizirati kako je stvaran i kako se tokom godina mijenjao odnos svijeta prema ovoj instituciji.

Radom Tribunala malo je ko u bivšoj Jugoslaviji zadovoljan.



Detalj sa jednog od suđenja u Haškom tribunalu

“Različite etničke grupe u regionu, ne samo Srbi, opažaju Hag u najboljem slučaju indiferentnim prema njihovim sopstvenim interesima, ako već ne neprijateljskim”, ocjena je naučnika.

Analize su pokazale da je javno mnjenje Hrvatske Tribunal najprije shvatalo kao prijetnju tek uspostavljenoj nezavisnosti, ali je ovaj stav, posebice politička elita, mijenjala sve više, kako je jačao državni status ove zemlje. U Srbiji, ocjena je naučnika, isprepletenost vojnih i političkih elita sa nasiljem i kriminalom, ali i ekonomski zaostanak i istorijsko naslijeđe, produbilo je uvjerenje da je

Tribunal “samo jedan od činilaca međunarodnog okruženja, neprijateljski nastrojenog prema Srbima”. U BiH, pak, ocjena je, odnos prema Tribunalu bio je povezan sa osjećajem napuštenosti i otuđenosti. Ovakav stav javnosti grupa, prije svega, povezuje sa nedovoljnim poznavanjem samoga Tribunala, njegovog rada i mandata, što su “mnogi političari iskoristili da love u mutnim vodama, osporavajući rad ICTY zarad sopstvenih potreba”.

Ne sporeći da su političke prim-

jedbe ponekad bile itekako opravdane, te je ICTY daleko od bezgrešne institucije, *Inicijativa naučnika* konstatirala je, ipak, “da nema dokaza da je ICTY, barem svjesno, sistematski postupao neravnopravno prema bilo kojoj državi ili etničkoj skupini”.

No, da li je ICTY političko tijelo?

Nema idealne pravde

Naučnici odgovaraju ovako:

“Naravno, svi sudovi su politička tijela. Oni su suštinski uklopljeni unutar države, a činjenica da je ICTY međunarodni tribunal ne znači da treba očekivati da se on izdigne iznad svijeta politike u neko platonsko carstvo idealne pravde.”

Iako su se uvjerali da ključni činioči svjetske politike jesu pokušali uticati na rad ICTY, naučnici tvrde da “nije bilo stalnosti u tim nastojanjima, kako po snazi pritiska, tako ni po njihovoj usmjerenosti”.

“Najznačajniji i najpostojaniji upliv sa strane bio je usmjeren na pokušaje da se države u regionu nagovore da ozbiljno sarađuju sa Uredom glavnog haškog tužioca.”

NA DANAŠNJI DAN

1235. - U Trnovu, Bugarska, umro Sava Nemanjić (Sveti Sava), utemeljivač Srpske pravoslavne crkve, države i školstva. Godine 1219. izdejstvovao je autokefalnost SPC.

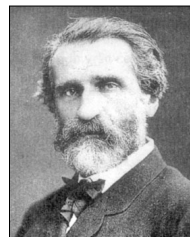
1822. - Na skupštini u Epidauru grčki ustanici proglasili nezavisnost Grčke, koju je Turska priznala 1829. godine.

1859. - Rođen njemački car i pruski kralj Fridrih Vilhelm II Viktor Albert. Na prijesto je stupio 1888. godine, a 1918. godine je, poslije poraza Njemačke u Prvom svjetskom ratu, primoran abdicirati. Pobjegao je u Holandiju, koja je odbila izručiti ga saveznicima radi suđenja za ratne zločine. Umro je 1941. godine u Holandiji.

1865. - Španija priznala nezavisnost Perua.

1885. - Rođen američki kompozitor Džerom Kern, otac modernog mjuzikla. Njegova opereta *Ploveci pozorišta* smatra se jednom od najboljih u historiji pozorišta SAD. Komponirao je i filmsku muziku.

1901. - Umro italijanski kompozitor Đuzepe Verdi, jedan od najvećih muzičkih stvaralaca 19. vijeka. Svjetsku slavu stekao je operama *Aida*, *Otelo*, *Traviata*, *Rigoletto*, *Nabuko*, koje su i danas ključna djela repertoara operских kuća širom svijeta. Njegovoj sahrani u Milanu prisustvovalo je oko 200.000 ljudi.



1924. - Vlada Kraljevine Srba, Đuzepe Verdi Hrvata i Slovenaca (SHS) potpisala u Rimu Pakt o prijateljstvu i saradnji s Italijom i sporazum kojim je Rijeka predata Italiji.

1926. - Engleski pronalazač Džon Logi Berd u Londonu prvi put javno demonstrirao televiziju.

1943. - Avijacija SAD izvršila u Drugom svjetskom ratu prvi napad na Njemačku cjelodnevnom bombardiranjem ratne luke Vilhelmsafen



Koncentracioni logor Aušvic

1945. - Sovjetske jedinice oslobodile Aušvic, nacistički koncentracioni logor u Drugom svjetskom ratu, u kojem je ubijeno više od milion i po ljudi, među kojima više od milion Jevreja. Taj datum obilježava se u Evropi kao Dan holokausta.

1967. - Tokom proba za let na Mjesec u bazi *Kejp Keneveral*, trojica američkih astronauta poginula u kapsuli svemirskog broda *Apolo 1* u kojem je izbio požar.

1967. - Predstavnici 60 zemalja potpisali sporazum o zabrani upotrebe oružja za masovno uništavanje u Svemiru.

1973. - Potpisivanjem mirovnog ugovora u Parizu, završen vijetnamski rat i okončano vojno angažiranje SAD u toj zemlji. Glavni pregovarači, američki državni sekretar Henri Kisindžer i sjevernovijetnamski ministar Le Duk To dobili su iste godine Nobelovu nagradu za mir.

1991. - Američka avijacija u Zaljevskom ratu počela masovno bombardiranje drugog po veličini iračkog grada Basre.

1991. - Poslanici Saboranja izabrali Kiru Gligorova za predsjednika Makedonije.

1993. - U Nju Delhiju policija upotrijebila suzavac da rastjera pobunjene Hinduse koji su napali džamiju i Muslimane koji su napali hinduski hram i tom prilikom spalili desetine radnji.



1996. - U Nigeru vojnim udarom oboren prvi demokratski izabran predsjednik Mahamane Osman.

1998. - Evropska unija i NATO izrazili zabrinutost zbog zaoštavanja situacije na Kosovu, gdje su učestali sukobi kosovskih Albanaca i srbijanskih snaga bezbjednosti.

2001. - Posljednja kraljica Italije Marija Hoze, koja je ispratila zadnje dane monarhije krajem Drugog svjetskog rata, umrla u bolnici u Ženevi.

2002. - U seriji eksplozija u vojnom skladištu u Lagosu i požaru izazvanom eksplozijama poginulo više od 1.000 ljudi.

2002. - Poginulo 14 osoba, među kojima i general i zamjenik ruskog ministra unutrašnjih poslova Mihail Rudčenko, u eksploziji vojnog helikoptera u Čečeniji.

2002. - Palestinka bombaš-samoubica ubila u Jerusalemu sebe i još jednu osobu, a ranila 110 osoba.

2004. - U Varšavi umro doajen poljskog parlamentarizma i demokratije, pisac i političar Aleksander Mahlovski

(Onasa)

Jaz između svijeta i Balkana

Na pitanje da li je Tribunal nepristrasan, naučnici odgovaraju da niti jedan sud nikada nije nepristrasan. Ali...

“Upadljiva karakteristika rada ICTY, međutim, jeste upadljivi jaz koji je izrastao između međunarodne percepcije njegove legitimnosti, zasnovane na vjerovanju u njegovu

nepristrasnost i lokalnih sumnji u to, na prostoru bivše Jugoslavije.”

Toliko nepovjerenje balkanske javnosti i sumnje spram Tribunala, ipak, skupina naučnika povezuje s nereálnim očekivanjima “da će ICTY osigurati punu pravičnost, što “nikada nije moguće dostići u međunarodnoj pravosudnoj instituciji”.